

Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΥΦΕΣΗΣ

Ἡ «εὐρωαριστερὰ» μπροστά
στήν κρίση τῆς ὕφεσης

Στις 13-15 Φλεβάρη 1981 πραγματοποιήθηκε στή Μαδρίτη ἡ «Εὐρωπαϊκή Συνάντηση γιά τήν Ἀσφάλεια, τή Συνεργασία καί τά Ἀνθρώπινα Δικαιώματα». Ὁργανωμένη ἀπό ἕννεα κέντρα ἐρευνῶν καί μελετῶν τῆς Δ. Εὐρώπης καί κύρια ἀπό τό ἴδρυμα Rablo Iglesias (πού πρόσκειται στό Σοσιαλιστικό Ἐργατικό Κόμμα Ἰσπανίας) καί ἀπό τό Ἰδρυμα Μαρξιστικῶν Ἐρευνῶν (πού πρόσκειται στό Κ.Κ. Ἰσπανίας) ἡ συνάντηση φιλοξένησε ἑβδομήντα περίπου ἐκπρσώπους ἀνάλογων ἰδρυμάτων καί πολιτικές προσωπικότητες ἀπό ἔντεκα δυτικοευρω-

παϊκές χώρες καί τή Γιούγκοσλαβία. Βασικά οἱ μετέχοντες στή συνάντηση πωέρχονταν ἀπό τόν σοσιαλιστικό / σοσιαλδημοκρατικό καί ἀπό τόν εὐρωκομμουνιστικό χώρο. Ἀναφέρουμε μερικές ἀπό τίς πιό χαρακτηριστικές παρουσίες: G.-C. Rajetta (τοῦ ἰταλικοῦ Κ.Κ.), Stuart Holland καί Mary Kaldor (τοῦ ἀγγλικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος), M. Azcarate (τοῦ Κ.Κ. Ἰσπανίας), K. Voigt καί V. Isenberg (τοῦ γερμανικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος), ἐκπρσσωποι τῶν γαλλικοῦ καί ἰταλικοῦ σοσιαλιστικῶν κομμάτων, F. Claudin (πρόεδρος τοῦ ἰδρύματος τῶν Ἰσπανῶν σοσιαλιστῶν P. Iglesias), Melo Antunes (Πορτογαλία). Ἀπό τήν Ἑλλάδα συμμετεῖχαν ἐκπρσσωποι τοῦ Κέντρου Μεσογειακῶν Σπουδῶν (πού πρόσκεινται στό ΠΑΣΟΚ) καί τοῦ Κέντρου Μαρξιστικῶν Σπουδῶν (πού πρόσκεινται στό ΚΚΕ ἔσωτ.).

Ἡ συνάντηση πραγματοποιήθηκε σέ μιά στιγμή ὅπου ἡ επίσημη διάσκεψη τῶν ἐκπροσώπων τῶν κρατῶν πού υπέγραψαν τήν Τελική Πράξη τοῦ Ἑλσίνκι βρισκόταν πολύ κοντά στό πλήρες ἀδιέξοδο, σάν ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιδείνωσης τοῦ διεθνoῦς κλίματος. Στόχος τῆς συνάντησης τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀριστερᾶς ἦταν ἀκριβῶς νά διαδηλώσει τή θέληση τῶν πολιτικῶν καί ἰδεολογικῶν ρευμάτων πού ἐκπροσωπεύει, ὀλόκληρου τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, νά ἀνακοπεῖ ἡ πορεία πρὸς ἓνα νέο ψυχρὸ ἢ θερμὸ πόλεμο, νά περιοσθεῖ καί νά στερεωθεῖ ἡ εἰρήνη καί ἡ ὕφεση. Ἡ συνάντηση ἀσχολήθηκε λοιπόν μέ τὰ ἴδια ἀκριβῶς θέματα πού ἀπασχολοῦν τήν ἐπίσημη διάσκεψη τῆς Μαδρίτης, μέ ἐπίκεντρο τὰ θέματα τοῦ ἀφοπλισμοῦ.

Τό μεγάλο ἐνδιαφέρον τῆς συνάντησης τῆς Μαδρίτης συνίσταται στό εὖρος τῶν δυνάμεων πού ἐκπροσωπήθηκαν καί στίς σημαντικές συγκλίσεις, πού παρατηρήθηκαν σέ μιά σειρά ἀπό θέματα, πέρα ἀπό τίς ἱστορικές διαφορές πού ὑπάρχουν ἀνάμεσα στίς εὐρωπαϊκές δυνάμεις τῆς ἀριστερᾶς. Πρόκειται μᾶλλον γιά τήν πρώτη τέτοιας σημασίας καί ἐπιπέδου συνάντηση τῆς «εὐρωαριστερᾶς» καί ἡ ἀπουσία τῶν πιό «θερμοκέφαλων» τμημάτων καί ἀπό τὰ δύο ρεύματα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐργατικοῦ κινήματος (Πορτογάλοι σοσιαλιστές καί κομμουνιστές, Γάλλοι κομμουνιστές, Ἕλληνες τοῦ ΚΚΕ) ἀντισταθμίστηκε μέ τό παραπάνω ἀπό τό γεγονός πῶς ἔγινε ἔτσι δυνατός ἓνας οὐσιαστικός ἀντίλογος πέρα ἀπό τή στείρα συνθηματολογία.

Οἱ διαφωνίες καί οἱ ἀντιθέσεις βέβαια δέν ἔλειψαν· λίγοι ἦσαν αὐτοί πού συμφώνησαν μέ τούς Ἄγγλους ἐργατικούς γιά τή σκοπιμότητα τοῦ μονομεροῦς ἀφοπλισμοῦ, ἐνῶ γενικά οἱ ἐκτιμήσεις γύρω ἀπό τό θέμα τῶν εὐρωπυραύλων δέν συνέπιπταν. Οἱ Ἴταλοι κομμουνιστές δυσκολεύτηκαν πολύ νά καταλάβουν τήν ὑποστήριξη ἀπό τούς ἐργατικούς μιᾶς προστατευτικῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς ἀπέναντι στίς χώρες τοῦ Τρίτου Κόσμου, ἐνῶ οἱ Ἰσπανοὶ σοσιαλιστές ἀντέδρασαν μᾶλλον ἔντονα στή ἀποψη τοῦ Γερμανοῦ ὁμοϊδεάτη τους πῶς ἡ Ἰσπανία πρέπει νά μπεῖ στό ΝΑΤΟ γιά νά μειωθεῖ ἡ διμερῆς ἐξάρτησή της ἀπό τίς ΗΠΑ. Κάποιες αἰχμές ἐνός Ἰταλοῦ σοσιαλιστῆ ἀναβίωσαν γιά λίγο τήν ἱστορική διαμάχη ἀνάμεσα στούς Ἰταλοὺς σοσιαλιστές καί κομμουνιστές.

Ὅσο οἱ διαφωνίες δέν ἦσαν τό νέο πού ἔφερε ἡ συνάντηση τῆς Μαδρίτης. Τό νέο ἦταν ἀντίθετα οἱ συγκλίσεις: ἡ διαμόρφωση ἐνός σαφοῦς καί σθεναροῦ μετώπου ἐναντία στή νέα ψυχροπολεμική πολιτική τοῦ Ρέγκαν, ἡ διαμόρφωση μιᾶς ἀντίληψης πάνω στόν ἰδιαιτέρο ρόλο πού καλεῖται νά παίξει μιά Εὐρώπη αὐτόνομη καί ἀπό τίς δύο ὑπερδυνάμεις στή διαφύλαξη τῆς εἰρήνης, ἡ ἰδέα πῶς ἡ διαφύλαξη τῶν κοινωνικῶν κατακτήσεων τῶν ἐργαζομένων μπροστα στήν ἐπίθεση τοῦ νεοφι-

λελευθερισμοῦ ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστο στοιχεῖο μιᾶς συνολικῆς ἀντίληψης γιά τήν εὐρωπαϊκή ἀσφάλεια, ἡ ἔλλειψη κάθε διάθεσης γιά φθινὴ ἀντισοβιετικὴ συνθηματολογία ἀλλά καί ἡ ταυτόχρονη σαφῆς καταδίκη τοῦ σοβιετικοῦ ἡγεμονισμοῦ ἦσαν τὰ βασικά σημεῖα πού συγκέντρωναν τή συναίνεση τῶν περισσότερων ἐκπροσώπων.

Θά ἦταν σκόπιμο νά σημειωθεῖ πῶς ἡ συνάντηση αὐτὴ ἐδῶ καί μερικά χρόνια θά ἦταν ἀδιανόητη: θά προκαλοῦσε τὴ βέβαιη διαγραφή τῶν συμμετεχόντων ἀπὸ ἀρκετὰ σοσιαλδημοκρατικά κόμματα (γιά «κρυπτοκομμουνισμό») ἐνῶ καί ἀρκετὰ κομμουνιστικά κόμματα θά εἶχαν ἀναστολές γιά μιά συνάντηση πού συμμετέχουν ἀρκετοὶ ρεφορμιστές. Ἀναμφισβήτητα δέν ἔχουμε συνηθίσει νά βλέπουμε τόν κομμουνιστὴ Rajetta νά ἐπικρίνει τόν ἐργατικὸν Holland ἐπειδὴ ὁ τελευταῖος –κατὰ τὴ γνώμη του– ἐπέμενε μονόπλευρα στό δικαίωμα τῆς ἐργασίας ὑποβαθμίζοντας στήν πράξη ἀλλὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα («τό δικαίωμα αὐτὸ ἀπὸ μόνο του εἶναι πλήρως ἐξασφαλισμένο σέ ἓνα στρατόπεδο συγκέντρωσης»). Οὔτε ἔχουμε συνηθίσει νά ἀκοῦμε τόν Voigt τοῦ SPD νά ἐξηγεῖ πῶς στερεῖται σοβαρότητας ἡ ἀποψη ὅτι ἡ ὕφεση ἀνακόπηκε μέ τὴ σοβιετικὴ ἐπέμβαση στό Ἀφγανιστάν καί νά τονίζει πῶς ἡ ἀντίστροφη πορεία ἀρχισε τό 1979 μέ τήν τροποποίηση Jackson-Vanin στό ἀμερικανικὸ κογκρέσο (πού συνέδεε τό ἐμπόριο μέ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα στήν ΕΣΣΔ).

Τό συμπέρασμα πού προκύπτει ἀπὸ τὴ συνάντηση τῆς Μαδρίτης εἶναι πῶς στή σημερινὴ φάση ἔξυσης τῆς διεθνoῦς κατάστασης καί ἐνῶ –ὅπως εἶναι φυσικό– τείνουν νά ἀναδιώνουν στό ἐσωτερικὸ καί τῶν δύο βασικῶν ρευμάτων τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐργατικοῦ κινήματος οἱ τάσεις γιά εὐθυγράμμιση πρὸς τίς θέσεις τῶν δύο ὑπερδυνάμεων, ἡ διπολικὴ λογικὴ τῶν συνασπισμῶν, ἀναπτύσσεται παράλληλα, ἐν μέρει σάν ἀντίδραση, μιά ἀντίστροφη τάση σύγκλισης δυνάμεων τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀριστερᾶς σέ θέσεις ὅπως αὐτές πού ἀναφέραμε, ἀντίθετες πρὸς τὴ λογικὴ τῶν συνασπισμῶν. Ἡ τάση αὐτὴ εἶναι ἴσως ἓνα ἀπὸ τὰ πιό ἐλπιδοφόρα σημεῖα τῆς δύσκολης περιόδου πού διατρέχουμε. Καί εἶναι ἐνθαρρυντικὸ πῶς ἤδη ἀποφασίστηκε καταρχὴν ἡ ὁργάνωση μιᾶς νέας παρόμοιας συνάντησης τό φθινόπωρο, μέ θέμα τήν ἀπάντηση τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀριστερᾶς στήν ἐπίθεση τοῦ νεοφιλευθερισμοῦ στήν οἰκονομία.

Τὰ Σύγχρονα Θέματα δημοσιεύουν σάν ἓνα ἀπὸ τὰ πιό ἐνδιαφέροντα δείγματα τῶν ἐργασιῶν τῆς συνάντησης τῆς Μαδρίτης τήν παρέμβαση τοῦ Romano Ledda, διευθυντῆ τοῦ Κέντρου Μελετῶν τῆς Διεθνoῦς Πολιτικῆς τῆς Ρώμης (CESPI) πού πρόσκειται στό Ἰταλικὸ Κ.Κ. Ὁ τίτλος εἶναι τῆς σύνταξης τοῦ περιοδικοῦ.